

Čo nám vlastne dáva Schengen?

Cesty bez pasov po takmer tridsiatich krajinách a prácu vo Viedni bez sťahovania. Hranicu so závorou vidí Slovensko už len na Ukrajine.

Bratislava a Viedeň sú najbližšie hlavné mestá v Európe – hodina cesty. To, či je medzi nimi neviditeľná čiara, alebo rad áut, nie je detail; je to rozdiel medzi jedným regiónom a dvoma krajinami.

Každodennosť, ktorá kedysi neexistovala

Desaťtisíce Slovákov žijú alebo pracujú v rakúskom pohraničí a dochádzajú cez hranicu, ktorú pred rokom 2007 strážili budky a pasy. Ďalší dochádzajú do Česka a Maďarska; kamióny z bratislavského Volkswagenu a žilinskej Kie križujú hranice niekoľkokrát denne – na presne načasovaných dodávkach cez neviditeľné hranice stojí celý stredoeurópsky priemysel. A je tu aj sloboda symbolická, najhmatateľnejšia zo všetkých európskych: generácia dnešných tridsiatnikov nikdy nestála v Bergu s pasom v ruke.

Test naživo: keď sa závory vracajú

Rakúsko drží na hraniciach so Slovenskom „dočasné“ kontroly od októbra 2023 – oficiálne proti prevádzkačom, s deklarovanou snahou nezaťažovať pendlerov – a opakovane ich predlžuje. Väčšinou ide o namátkové zastavovanie, no aj to stačí, aby vodiči počítali s kolónou navyše a firmy s meškaním.

Plnohodnotný návrat hraníc deväťdesiatych rokov by bol iná liga: Bertelsmannova nadácia vypočítala, že trvalé kontroly by Európu stáli rádovo 470 miliárd eur rastu za dekádu. Slovensko – exportná krajina bez mora, s fabrikami závislými od dodávok na hodinu presne – by nieslo nadpriemerný diel.

Slovenská zvláštnosť: hranica za všetkých

Schengen neznamená, že hranice zmizli; znamená, že sa presunuli. Slovensko má tú svoju na východe – hranica s Ukrajinou je vonkajšou hranicou celého priestoru a slovenskí pohraničníci ju strážia za všetkých, od Portugalska po Fínsko. To je presný obraz toho, ako celá vec funguje: každý stráži kus spoločnej hranice a výmenou za to sú všetky vnútorné hranice voľné.

Systém stojí a padá s dôverou, že to každý robí poriadne. Migračný tlak tú dôveru nalomil a „dočasné“ kontroly sú jej príznakom; keď sa z výnimky stane zvyk, Schengen eroduje zvnútra. Odpoveď je neprijemne jednoduchá: silnejšia spoločná ochrana vonkajšej hranice, aby vnútorné kontroly stratili zámienku.

Všimnite si tvar toho riešenia. Slobodu voľných hraníc si krajiny kúpili tým, že kus svojej suverenity – kontrolu hraníc – spojili dohromady. Keď spolupráca funguje, nikto rad nevidí; keď sa drobí, platí ho pendler cestou do Hainburgu. V malom je to celý príbeh tejto stránky aj tohto webu.

Všetky otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Čo je Schengen a odkedy v ňom Slovensko je?

Priestor bez kontrol na vnútorných hraniciach, dnes s takmer tridsiatimi krajinami. Slovensko sa pripojilo 21. decembra 2007 – z cesty do Rakúska či Česka sa stala obyčajná jazda autom.

Prečo Rakúsko kontroluje hranice, keď máme Schengen?

Od októbra 2023 využíva výnimku pre „dočasné“ kontroly zamerané na prevádzkačov a opakovane ich predlžuje. Pravidlá to pripúšťajú len mimoriadne; keď sa z výnimky stáva zvyk, Schengen reálne eroduje.

Kde má Slovensko vonkajšiu hranicu EÚ?

Na východe s Ukrajinou – jediné miesto, kde sa na slovenskej štátnej hranici bežne kontroluje. Slovensko tam stráži hranicu za celý schengenský priestor.

Koľko by stálo zrušenie Schengenu?

Bertelsmannova nadácia odhadla, že trvalý návrat kontrol by Európou stál rádovo 470 miliárd eur strateného rastu za desať rokov. Pre exportnú krajinu v strede kontinentu nadpriemerne.

Nie je voľná hranica bezpečnostné riziko?

Riziko sa presúva na vonkajšiu hranicu – preto existujú Frontex, zdieľané databázy a spoločné pravidlá. Vnútorne kontroly zachytia málo; funkčná ochrana spoločnej hranice je účinnejšia než rad v Bergu.

ZDROJE

- Rozhodnutia rakúskej vlády: kontroly na hraniciach so SR od 10/2023, opakovane predĺžované
- MV SR: schengenské členstvo od 21. 12. 2007; vonkajšia hranica s Ukrajinou
- Bertelsmann Stiftung (2016): náklady obnovenia hraničných kontrol ~470 mld. eur/dekádu
- Rada EÚ / Európska komisia: pravidlá dočasných vnútorných kontrol v Schengene